

(Hekayə)

Siqaret çəkməyə düşmüşdüm. Həmişə qaradiməz gördüyüm iş yoldaşım yaxınlaşdı, alışqan istədi, gözünü bir nöqtəyə zilləyib, aşağıdakı əhvalatı danışdı. Əhvalat bitəndən sonra siqaretini zibil qutusuna atdı, əlində oynatdığı alışqanımı mənə qaytarıb işə qayıtdı. Bütün bunları niyə mənə danışdı? Bilmədim.

Dəniz qırağı. Atamın paltosu. Rəngbərəng qalstuku. Küləkli hava. O günlərdən yadımda ən çox bunlar qalıb.

Yay idi, atam kabab çəkmişdi, heyətdə stol açmışdıq. Həmişə açıq qoyduğumuz krantın suyu şirhaşır axırdı. Ərindən təzəcə boşanıb, müğənniliyə başlayan xalam evini təmir elətdirmək istədiyini dedi. Atam dedi mən sənə evini ikicə aya düzəldərəm. Xalamın ürəyi atlandı. Cırcırama səsi gəldi, üzüm yarpaqlarının arasından meh əsdi.

Atam götürdüyü işləri dediyi vaxtdan gec təhvil verirdi – çox gec. Bu adət ustaların hamısında var, ancaq onda lap çox idi. Hələ mən ibtidaidə oxuyanda bizim sinfi təmir edəcəyini deyib, sinif rəhbərimizdən əvvəlcədən pul almışdı. İş dərslər başlayana təhvil verilməliydə. Ancaq sentyabra kimi heç yarısı da görülüb qurtarmadı.

Müəlliminin sifəti yəqin ölüncə yadımdan çıxmaz. Əməlli qanqaralıq oldu. İş geri alındı. Müəllimə mənə də bir müddət qaş-qabaq elədi. Soruşaram, indi qabağıma çıxsa, deyərəm mən yazığın günahı nəydi, mənə niyə pisikdirirdin o boyda uşağın içində? Yox, o müəlliməni bir də görməyəcəm. Bu gün mənə incidən adamlar da beş ildən sonra qabağıma çıxmayaacaq. Beləcə, mən öz suallarımı, içimdə o dünyaya aparacam.

Adamlarla üz-göz olmaq atamın vecinə olmurdu, deyirdi qanqaralar, mən işi yaxşı görmək istəyirəm, onlar deyir başından elə. Mən belə iş tutmaram, getsinlər, özlərinə başqa usta tapsınlar!

Ev düzələnmə kimi xalam bizdə qalmalıydı. İki ay nədir ki? Atam işi tez qurtaracaqdı, o da çıxıb gedəcəkdə evinə-əşiyinə. Qohum nə ücündü bə?!

Gün ötdü, ay dolandı, evdən xəbər çıxmırdı. Vaxtında düzəlmək nədi, vaxtından üç ay sonra da iş qurtarmaq bilmirdi. Kişi hər gün evə qayıdanda anamla xalam başının üstünü kəsdirirdi, o da lap acığa düşürdü.

Gərək belə eləməyəydi. Belə eləməyəydi gərək. Bizim yaşadığımız ev ana babamdan qalmışdı. Yəni həm də xala babamdan. Kişi bunu ya unudurdu, ya da unutmaq istəyirdi.

Bir gün gəldi ki, bəs de-

məzsənmi, o evdə işləmək istəmirəm. Açarı xalama tərif tozlazladı.

Xalam qəzəblə fıncırdı:

– Bu boyda pul tökmüşəm. Nə qədər pul istəmişəm, vermişəm. Bundan sonra mən hara gedəcəm, pulu yerden ha yığmıram? Onu qazanana kimi nə zülm çəkmişəm mən! Qabaqdan Məhərrəmlik gəlir, toy-zad da olmayacaq!

O, “Evim düzələnmə kimi burdayam, – dedi, – dedəmin evində!” Anam bacısının tərəfini saxladı, nənəm rayondan zəng eləyib ultimatum verdi:

– Mənim evimdə oturub, qızımın da başına oyun açmaq istəyir?! Dalına ağac soxaram onun!

də qalstuk bağlamaq həvəsini hardan tapırmış, bunun səbəbini heç vaxt ondan soruşmadım. İndi özüm də tincixanda ya ayaqqabımı təmizləyir, ya dirnağımı tuturam.

Bir də uzun paltosu vardı. Dənizdən əsən küləklər paltosunu yuxarı qaldıraraq qalstukunu boynuna dolayırdı. Onun bu görkəmi mənə lap darıxdıraraq, ürəyimi sıxırdı. Rəssam olsam, məndən ümitsizliyin rəsmini çəkməyi istəsələr, sahilə üzünə dənizə baxan ata-oğul çəkərəm: Kişinin paltosunu külək qaldıraraq, qalstukunu boynuna dolayıb, uşaq qara, qalın papaqdadı. İkisi də başını aşağı salıb.

Qaradağda mənə məkətə-

sənənin başın işləyir?

– Mən talış deyiləm, ay bala, ay tupoy!

– Deyirdim bircə onun cavabı kimsə təsir eləsin, kimsə onunla dalaşsın, lap vurub burnunu qanatsınlar, amma fikir versinlər, cavabına qulaq assınlar.

– İdman dərslərində futbol oynamaq üçün ket gətirmişdik. Bölünəndə o, bizim komandaya düşdü. Sınıf yoldaşlarımız yenə söz atırdılar, dostumun verdiyi cavablar məktəbin həyatindəki ağacların arasında itibətirdi.

– Ona yaxınlaşıb, sakitcə qulağına əyildim:

– Sənə bir söz deyəcəm, amma heç kimə demə!

– De! – Dostum həyəcanlandı. İlk dəfə idi ki, kimsə onunla sirr bölüşürdü.

– Mən futbolu çox yaxşı oynayıram. Bakıda futbola getmişəm.

Dostumun gözündə şimşək çaxdı. O, axırıncı dəfə nə vaxt belə sevinmişdi?

– Uy daaa, onda minəcik elə, bunları?!

– Hə!

Hələ də qanmıram, niyə üstünün beş-on dəqiqəyə açılacağını bilib-bilə elə yalan danışdım? Mən Bakıdakı məktəbdə futbolu ən pis oynayan uşaq deyildimmi? Məni həmişə qapıya qoyurdularmı?

Oyun başladı. Dostumun gözü məndə idi. İlk beş-on dəqiqə mənə gülə-gülə, ümidlə, oyunun ortalarında təəccüb və qəzəblə, sonlarında isə ümitsiz bir təəssüflə baxdı. Bizim komanda uduzdu: 6:0.

Zəng vurulan kimi Talış başımın üstünü kəsdi. Gözlərini bərəldib, az qala, bağırdı:

– Bənooolduuu?!

Yazıq-yazıq boynumu burdum. Həmişə açıq qoyduğumuz krant yadıma düşdü. Ona niyə yalan danışdığımı başa düşə bilmirdim. Vəziyyətdən çıxmaq üçün daha bir yalan düzəltdim:

– Çoxdandı oynamırdım, qaqa. Bu dəfə alınmadı.

Oğlanın gözələrində təzə işıq yandı. Yumşaldığını gören kimi bir az da möhkəmləndim:

– Gələn dəfə gör neyləyəcəm bunları!

O, yenə bütün qəlbiylə inandı mənə.

Növbəti idman dərslərinə kimi biz Bakıya qayıdası olduq. O da bir ayrı dəfə-daraq idi: Xalam Türkiyəyə konsertə gedib, çoxlu pulla qayıtmışdı. Başqa ustalar evi bircə ayın içində hazır eləmişdilər. Anam “mənsiz dayana bilmədiyinə, atama-bibimə uşaq etibar eləmədiyinə görə” bizi evə çağırırdı.

Biz Bakıya tələsik qayıtdıq. Heç sinifdəki dostumla sağollaşa bilmədim. Və yəqin o, mənə – üç aylıq sinif yoldaşını həmişəlik yaddan çıxardı.

Talış

Atam tək qalmışdı. Bu dünyada ən yaxın sirdaşım – arvadının ondan üz döndərməsinə pisikmişdi. Davamərəkə uzun çəkdi, o, həyasız tayfayla (özünü belə deyirdi) bacarmayacağını görüb, mənə yanına çağırdı, bir əlcə uşağın eşitməyəcəyi sözlər dedi: “Bala, anan-gil mənə evdən qovur, mən gedirəm bacımın evinə, mənə bağışla!”

Düşünmədən dedim: “Mən də sənənlə gələcəm!”

Atamla birlikdə Qaradağda getdik – bibimlə. Bir müddət orda qalıb kirayəyə köçməliydik. Əhvalatı eşidib atamı görməyə gələn qohumlar əllərini kürəyimə şappıldadırdılar:

– Halal olsun, əsl kişisən!

Sonra onlar gedirdilər, bibimin əri işdən gəlirdi. Atam əlini cibinə salıb siqaret çıxarmaq istəyəndə deyirdi:

– Siqaret balkonda!

Tez-tez dəniz qırağına gedirdik. Atam həmişə üzünü səliqəylə qırırdı, saçını darayıb, rəngbərəng qalstuk bağlayırdı, kostyum geyinirdi. Bu boyda həngəmə-

bə yazdırdılar. Sınıf yoldaşlarımdan ayrı düşdüm, təzələrə də öyrəşə bilmirdim. Dərslərimdə xeyli gerilədim. Müəllimlər də qıraqdan gəldiyimi, köçəri quş olduğumu bilib, çox bənd olmadılar. Tənəffüslərdə uşaqlar üç-üç, beş-beş dayanıb, söhbət eləyirdilər, bufetə birənti düşürdülər. Mən tək qalırdım. Bufetə gedəndə də uşaqların əlindən piştaxtaya yaxın düşmək olmurdu, növbə gəlib mənə çatanda zəng içəri vurulurdu, heç nə ala bilməyib tələm-tələsik sinfə qaçırdım.

Lənkəranlı sinif yoldaşımız vardı, “Talış” çağırırdılar. Dəli olurdu, cırcırdı, deyirdi mən talış deyiləm, lənkərandan olanların hamısı talış olmur. Birinci gündən uşaqların içində qanım bircə ona qaynamışdı. O da mənə tez işnişdi. Bufetə bir gedib-gəldik. Ondən sonra mən də yeməyə nəse ala bildim.

Talışa söz atırdılar. Hamının cavabını qaytarırdı, fəqət onun cavabına qulaq verən olmurdu:

– Talış, 12-dən sonra